

FAMILIUL

DIARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU — LITERARIU.

Judetiulu.

— Romanu istoricu. —

(Urmare.)

XIV.

Neisbënd'a.

Bathori se întorsese în cortulu seu. Sórele erá pe la chindii, mai aveá deci tẽmpu a într'unu pe capitaniu sei, cá se le vestesca cumeá Brasioveniile voru veni în ajutoriu si se hotáresca cu ei planulu de batalie.

Trimise deci ordonantiele spre convocarea capitaniilor, care se grabira a urmá ordinulu comandantelui loru supremu, venindu la consiliu de resbelu.

Tocmai cându se completase adunarea loru, éta unu ostasiu, care fusese insarcinatu cu iscodirea drumului spre interiorulu Tierei románesci, venindu totu fug'a si vestindu, cá cete neumbrate de Vlahi, amestecati cu cete de Turci, ar' veni spre hotare si cá grosulu loru ar' stá dejá pe la Comarnicu, pe cându avant-gard'a ar' fi înaintatu dejá pâna la Izvoru.

Acésta sciore produse o spaima mare în sírurile capitaniilor.

Ei toti într'unu glasu cerura retragerea.

„Ai vediutu cetele de dușmani,“ întrebá Bathori pe iscoditoriu.

„Da,“ raspunse acest'a.

„Suntu mai multi de cátu noi,“ continuá Domnitoriuulu.

„Dupa cátu am potutu pretiu, trebuie se fia inca odata pe atáti'a,“ adause ostasiulu, care tremurá de frica si produceá, prin tíenut'a s'a, o impresiune fórté deprimatóre asupr'a capitaniilor.

„Se ne retragemu,“ strigara ei, „cá-ci deca ne voru atacá pe tẽmpu de nópte, ne voru poté lesne încungiurá. Ei cunoscu tóte potecelu de prin pregiuru, cá unii care suntu pe-a-casa aici.

„Eu asiu díce se-i acceptamu si numai cându ne voru atacá, se ne retragemu frumusiulu, ademenindu-i incetulu cu incetulu dupa noi în tíer'a nóstra, unde apoi, venindu-ne ajutoriuulu din partea Brasioveniiloru se-i batemu cumplitu.“

„Asemenea esperimente indrasnetie,“ observá Mariási István, celu mai vediutu dintre capitaniu lui Bathori, „suntu bune pentru nisce ómeni desperati, dar' pentru noi, care n'avemu nici unu zoru a ne espune unor eventualitati neatérnatóre dela vointi'a nóstra . . .“

„Ce feliu?“ se resti Bathori cátra vorbitoriu.

„Cunóscemu noi óre,“ reluá Mariási, „aceste locuri atátu de bine, încátu se fimu siguri, cá nu le va fi cu potintia Vlahiloru a ne încungiurá si a ne luá la mijlocu, si-apoi nu scimu cu totiu ce platescu fagaduintiele Sasiloru. Ar' fi o nesocotintia din partea nóstra, deca ne-amu bizuf pe ajutoriuulu loru, tocmai în momentul în care, la parere celu puçinu ne retragemu dinaintea dușmanulu.“

„Se ne retragemu, dati ordine se ne retragemu pâna-ce nu va fi pré târdiu,“ isbucnira capitaniu, cá-ci pe-afara, unde se latise dejá faim'a despre venirea Romániloru, se pornise o mișcare generala a cárei vuetu strabatea cá unu tristu auguru în cortulu Domnitoriuulu.

Bathori Voda se ingalbinise la această mișcare atâtu de rușnoasă a capitanelor și a ostasilor sei.

„Nici unul dintre voi totu n'are curajului că se fia de parerea mea?” esclamă elu cu voce dorerōsă.

„Nu-i vorba de curajiu,” respunse Mariási indarjitu, „ci e vorba de ratiune.”

„Me faci și nebunu, ticalosule,” racni Bathori și tragându palosulu seu din țeca, ameninția pe betrânulu capitănu, care din fericire eră cev'a mai departatu de elu, asiă, încātu pentru a-lu lovi, Bathori trebuia se avansese cu vre-o doi pasi.

Mariási stete mare dinaintea turbatului fāra a cliți din ochi macaru.

Tiēnūt'a impunetōre a capitănelui seu invinse pe Bathori. Furi'a s'a se risipt dinaintea asiediarei minunate a acestui ostasiu, și recunoscându nedreptatea portarei s'ale fația cu dēnsulu, plecā palosulu și dīsē:

„Trebue că ai prinsu o ura asupr'a mea, Mariási, de m'ai potutu aduce pāna la desperare, că-ci numai dēns'a me orbi de redicāi arma in potriv'a t'a. Dar' Domnediculu Unguriloru, care nu voiesce că se perimu prin noi insi-ne, m'a luminatu in clipel'a primejdiei. Eta me plecu parerei t'ale și te insarcinezu a dā ordinele de retragere.”

Mariási nu respunse nimicu, ci est degraba din cortu urmatu de capitănu.

Indata se audira strigatele de comande, er' trupele secuiesci se adunāu de graba că se efectueze retragerea.

Bathori, care se decisese a fi cu totulu pasivu la acestu actu rușnosu, remase tristu și pe gānduri.

Aducându-si aminte de Weiss și de cele convenite cu dēnsulu, est inte din cortu și ordonā pazitoriloru Rucsandrei, că se nu se misce de acolo pāna-ce nu va vent Weiss, er' dēca acest'a s'ar' intēmplā se intārdie cu sosirea s'a, chiar' pāna la aretarea dușmaniloru, atunci se se arunce cu fet'a pe calu si s'o duca spre Brasiovu.

Apoi intrā la Rucsandr'a in cortu.

Fet'a lui Sierbanu Voda suportase cu o minunata tarie de sulteta captivitatea s'a. Speranti'a, că Alexandru va apare și o va scapā, nu o parasise nici unu momentu și această speranti'a o sustiēnuse. Er' pentru casulu estremu aveā unu tainicu mātuitōriu.

Bathori veniā cu intentioni rele la dēns'a, acest'a se poteā cotti de pe faț'a s'a cea inferbentata, acest'a o trada și privirea s'a cea infocata.

„Ar' fi o prostie din partea mea se o lasu asiă dela mine. Cine scie cāndu și dēca o voiu mai revedea,” și dicea elu in acestu momentu.

„Ce faci porumbitia,” se adresā elu apoi cătra Rucsandr'a in hurb'a ungurēsca.

Fet'a nu-i intielesse cuvintele, dar' cu atātu mai bine poftelē s'ale, și cu unu gestu iūperiosu i făcū semnu se se oprēsca, se nu se atinga de dēns'a.

Dar' desfrānatulu Unguru nu vot se iā in sēma opunerea ei și inaintā mereu zimbindu. Voiā se o imbrașisiese.

Mān'a Rucsandrei i-se smuct spre acelu tainicu amicu, de care mentionasemu mai susu spre jungherulu seu pe care 'lu tiēneā ascunsu in benisielu, dar' luāndu-si de-odata sēm'a, că dōr' totusi nu va fi sositu acelu supremu momentu in care se fia silita a recurge la ultimulu seu refugiu, 'și luā mān'a dela peptu și făcūdu unu pasu inainte o intinse cu intiel'a fulgerului spre mātēriulu palosulu cu care erā incinsu Bathori.

Cu o singura smūncitura scōse arm'a din țeca și o ridicā asupr'a atacatorulu seu.

„Unu singuru pasu inca și esci alu mortii,” strigā fet'a exaltata.

„Stāi sierpōica, 'ti va vent și tie tēmpulu,” dīsē Bathori turbatu, „ti-ar' fi venitu chiar' acum, dēca n'asiu aveā trebuința de Sasu și dēca nu te-asiu fi promisulū dreptu amanetu.”

Apoi retragūdu-se spre esfrea cortulu cāsī-cāndu ar' voi se ēsa, Rucsandr'a se crediū scapata de elu, cāndu de-odata se napusti asupr'a ei si-i reluā arm'a din māni.

„Dā, lovesce!” strigā Rucsandr'a presentādu peptulu ei celu plapāndu neinfrānatulu Unguru.

Acest'a inse 'și vērī palosulu in țeca, că-ci vedeā că nu-si va ajunge scopulu și afara se inmultise sgomotulu de retragere și trebuia se ēsa că se iā dispozițiunile necesare, pentru-cā acesta retragere se nu se prefaca in o fuga formală.

Rucsandr'a, lasata singura, trimise o fierbinte rogatiune de gratitudine cătra atotputintele tata din ceriu, care asiā de invederatu o scapase din unu pericolu fōrte mare.

Speranti'a de scapare i reveni cu indoița potere.

Intru ace'a Secuii strīnsesera in cea mai mare graba cortu de cortu, incarcasera carale și pornisera dejā cu ele. Grosulu armatei plecase inaintea caraloru, care erā urmata și pazita de o ariergarda destulu de numerōsă.

„Dar' voi ce mai stati,” strigā unulu dintre ostasii cari plecāu pe urm'a totororū cătra pazitorii Rucsandrei. „Rupeti cortulu și veniti dupa noi, nu vedeti că n'a n'ai ramasu nimeni pe-aici.”

„Nu potemu,” replicā Laczi, „dar' dēca ve veti iatēlnt cu nisce Sasi dela Brasiovu veniudu in susu, spuneti-le se se grabēsca, că-ci i acceptamū cu zoru.

„Bine, bine!” cu astea plecā și colu de pe urma ostasiu secuiescu.

„Mēi Laczi,” incepū Jānos, dupa-ce se vedura singuri, „ōre nu ne-amu facutu pecate jafuindu schitulu de maici?”

„De, dēca maicele ar' fi fostu bune crestine, n'asiu dice ba,” respunse Laczi, „dar' erāu schismatico.”

Ba erāu Vlache,” adause Dōnes.

„Ce scfi tu mē de-ale legeri,” ripostā Laczi, care erā unulu din acei secui, ce umblāndu desu pe la beserici și făcūdu serviciu de ministrantu

pre lângă popa, 'și insusise ore-care cunoștințe superficiale despre cultu, învetașe vre-o câteva cuvinte latine și se credeă prin urmare omu învetașu.

„Vlabe, mismatice, ori fia ce-ar' fi fostu, erău maici,” reluă János, „și servitóre ale tatalui cerescu, care dieu pare că voiesce se ne bata.”

„Taci nu mai cobî,” 'lu intrerupse Dénes.

„Vedî-ti mai bine de calu, se fia gat'a de fugă,” adause Laczi.

„Că bine dci,” replică János, „dar' caii noștri suntu pregătiti.”

„Da,” afirmară cei doi.

În aceleasi momentu se audi că unu durduitu surdu. — Veniău Românii.

„Hei, susu baieti,” strigă Laczi și dintr'o singura saritura aruncându-se în cortu, luă pe Rucsandr'a, care nu se așteptase la acestu atacu și o duse în brație la calulu seu, care stateă legatu de unu paru, că vre-o diece pasi dela cortu, înspre hotarulu Terei.

Soții lui Laczi 'lu devamasera chiar' în comparative fugi, că-ci în momentulu, cându Laczi se avântă pe calu dupa Rucsandr'a pe care o asieșiasse cu forță în siea, János și Dénes o si luara fug'a.

„Dar' stati măi, se mergemu împreuna,” le strigă Laczi. „Pôte că nici nu-i de lipsa că se fugimu? Pôte că trototulu de cai ce se-aude apropiându-se din ce în ce totu mai tare vine dela vre-unii de ai noștri . . .”

Dar' János și Dénes nici nu audira ce le spunea Laczi, că-ci o tulisera de vale, asiă încâtu nici acest'a nu potû face altu bimicu decâtu, strîngându pe Rucsandr'a cu brați viguroși, se se iă și elu dupa soții sei.

Fet'a de-abiă acum 'și revenit din ametiel'a în care cădiuse, cându o smuncise secuiulu din cortu.

„Alexandre!” strigă ea cându deschisese ochii și redicându-se în siea 'și aruncă privirea spre partea de unde se audiă trotote de calu.

Presântirea ei nu o asielase. Fet'a în adeveru Alexandru. Elu veniă în fuga mare urmatu de argatu-seu Petru, cu care scinu că poruise din schitulu Lespedile, că se scape pe Rucsandr'a din ghiarele Unguriloru.

Preste puçinu ajunsora aprópe de Laczi, ér' acum i strigău se lese pro'a pe care Alexandru o recunoscuse îndata.

Ungurulu fireșce nu ascultă de acésta provocare, ci infingându-si pânteni sei cei ascutiti în folele calului sberă cu fet'a lui Sierbanu că si dusu de vântu pe drumulu celu costisiu în josu.

Rucsandr'a, dupa-ce strigase câtav'a vreme, ametise 'e-odata, dar' tacându, nu renunțiasse la ori-ce actiune. Din contra operase în taina si operase cu multu efectu.

Calulu secuiulu dintr'odata începû se schiopateze, se alerge mai încetu și se lasă în urm'a s'a sîrôie de sânge.

Laczi observă cu gróza schioparea calului seu, și încercându-se a vedeă, căta se apropiase persecutorii sei de elu, vediu urmele de sânge ce lasă calulu în fug'a s'a și întieșe adevêrul.

„Sierpóica,” scrêșnt elu turbatu și o strînsu și mai tare.

Rucsandr'a precalculase acestu momentu, manevrăsé cu jungherulu seu asiă de bine încâtu Laczi strîngându-o de peptu 'și înfipse oticululu ascutitu căm în dreptu lu intmei.

Sântiëndu întieptatur'a mortala Laczi imbrânci pe fet'a de eră se cada de pe calu, totu odat: ridică ferulu seu și-lu înfipse în peptulu Rucsandrei, tocmai în clipel'a în care Alexandru eră se soséșca în dreptulu loru.

„Tâlhare!” racni ténêrulu român, „stăi pe locu nelegiuitule, ucigatoriule de fomei, stăi!”

„Nici mórta nu ti-o dău,” strigă Laczi desperatu.

„Piei dara si tu, déca mi-ai omorîtu mîrôs'a,” strigă Alexandru, ridicându buzduganulu că se lovesca în Laczi.

Dar' în acestu momentu supremu, calulu seu, care urmariă mereu cu bur'ta la pâmântu pe fugarulu lui Laczi, se poticni și cadîu, rostogolindu-se cătu colca în prapastîa de lângă drumu.

Petru, care urmașe de-aprópe pe stapânu-seu, la acésta vedere înfiorátore 'și opri calulu, se dete josu și se scobori în rîpa, unde presentîa s'a eră forțe necesara, că-ci Alexandru 'și sdrobise ósale de eră aprópe mortu.

Laczi scapă ducându pe Rucsandr'a cu sine, nu sciu inse déca eră viua sêu mórta.

Fugarulu lui Laczi, pe semne nu mai sentiă ran'a ce-i produsese junghierulu Rucsandrei, că-ci fugiă mereu, dar' în urm'a s'a lasă cale departata o dunga de sânge próspectu.

Laczi stateă inca oblu pe calu, precându fet'a lui Sierbanu-Voda se aretă cu totulu fâra de viétia.

Trebue se presupunemu dara, că sângele ramasu în urm'a calului, nu eră nici din trapulu animalului, nici din alu Secuiulu, ci eră scumpulu sânge alu Rucsandrei.

„A moritu?” fu cea de-ântâi'a întrebare, ce Alexandru adresă argatului seu, dupa-ce 'și revenise din caderea s'a.

Petru afirmă cu jale.

„Haidemu mapoi la Bucuresci,” oftă Alexandru, încercându a se scolă, dar' vediu că singuru nu este în stare a-o face acést'a.

Cu mare chinu 'lu scóșe Petru din rîpa, și punëndu-lu pe calu, merse cu elu încetu, încetu înainte.

Preste puçinu întêlhira ostasi dintre avântgard'a lui Sierbanu, a cărei apropiare inspaimêntase pe Secui. Dar' vederea loru inrost si pe Petru, că-ci cu dreptu cuvêntu, se temeă de ómenii lui Sierbanu-Voda, pe care tocmai tatalu lui Alexandru cu ajutoriulu Secuiloru 'lu scosese de pe scaunulu domnescu.

Petru cum s'nti că ostasii sunt din taber'a potrivnicilor stăpânului seu, apucă pe căi costisite, și astfel conduse pe Alexandru în colib'a unui țieranu situată în munti, prin apropierea Sinaiei, unde i dete ingrigirea trebuincioasă și unde 'lu tiēnū pāna se convinsē, că nu mai erā nici unu pericolu pentru ei, că se se întōrca la Bucuresci.

Sierbanu Voda, dupa-ce alungāse cu mare usiorintia pe Radu Mihnea de pe tronulu usurpatu se poroi, cum amu vediutu dejā, intru urmirerea lui Bathori, care fugindu mereu dinaintea s'a, nu-i dete ocaziune de lupta decātu dinaintea portiloru Brasiovului, unde se retrasese cu sperantia, că Michailu Weiss, județiulu acelu orasiu, dupa promisiunea data, le va veni intra ajutoriu cu diuce miil de ostasi.

Secuii asiediasera carale lora formate în bastuine căm pe la malulu numitu alu Furciloru. Centralu lora se aflā căm pe-acolo unde este astadi gar'a Brasiovului, flanculu stāngu se infindeā spre Sacele, er' celu dreptu spre Stupini.

Bathori aveā mi multu calarime decum i-ar' fi trebuitu pe acestu teatru de resboiu multosu și prē pușina pedestrimo, er' cātu despre artileria s'a, erā fōrte defectuoasă.

Dupa-ce formasera ordinile de bataia, Bathori trimisese indata spre Brasiovu, cerēndu se grabesca cu venirea ceteloru de ajutoriu și se aduca totu-odata și vre-o dōne tunuri.

Dur' soliloru sei nu se dete intrare în orasiu. I-se trimise respnsu, că de ore-ce n'ar' fi datu garantia promisa, orasiulu n'ar' potē luī asupr'a s'a risicalu de a cadē pradā urgiei Romāniloru.

Bathori Gabor versa focu și c'ranu, cāndu audi acōsta solie

„N'am făcutu tōte dupa voia județiulu lora!“ esclamā elu. „Amu am lasatu pe fe'a lui Sierbanu Voda acolo, unde ceruse elu că s'o lasu și de unde voia s'o iā. Dar' bine-mi este, ce m'au incrediatu în vulpea de Sasu. Trebuia se aduca fe'a cu mine și se i-o prēlāu, numai dupa ce a esitu cu ostasii sei intra ajutoriulu nostru.“

Fur'a lui Bathori erā inse izaduru, și în vēntu mersera amențiarile s'ale, că la prim'a ocaziune va face prafu și cenusia din orasiulu Brasiovu.

Sasii nu se mișcāu, er' dīnspre hotarul Romāniei veniau dīn ce în ce sciri totu mi alarmatōre.

Sierbanu Voda, resbunatoriulu onōrei s'ale, sosīu cu o multime de ostasi romāni și moldoveni.

Acestu Voda adusese armit'a s'a în o stare minunată, ota pentru ce Secuii le dăceāu grōza. Cea mai mare parte din ostasii regalati remisesera de partea lui, numai vāntorii, calarasii și roșii de țiera se dasera de partea lui Radu Mihnea, c'ca ce faceā că Sierbanu aveā dreptu calarime numai c'ca s'araciloru. Dar' acōsta impregiurare nu-lu superā nici-de-cum cu privire la terenulu pe care aveā se urmezo batalia cu Bathori.

Centralu armatei lui Sierbanu Voda erā formatu de faimosii dorobanti în numeru de diuce

mi omeni inarmati cu pusei și cu vre-o patru tunuri, pe care scia se le mănuesca de mine. Flanculu dreptu 'lu ocupāu cazacii er' pe cel stāngu Lefegii. Pușcasiu erāu în avangarda și ariergarda o formāu aprodiu.

Comand'a o aveā iususi Sierbanu Voda, care impresoratu de copii de casa maintā în capulu centralulu.

Iscodii, de care dispunea în mare numeru, cā-ci locuitorii Prahovei i se pusera la dispozițiune, 'lu informasera despre pozițiunea ce o ocupasera Bathori și Sierbanu, pe bas'a acestoru informatiuni, 'și luāse mesurile s'ale.

Erā a trei'a dī dupa-ce Bathori cu cetele s'ale de Secui și Unguri se retrasese din Predealu și ocupasera pozițiunile de lānga Brasiovu descrise de noi.

Sōrele nu resarise inca, de-abia colorāu zorii o parte a ceriulu în stāngu Secuiloru, cāndu se vediura de-odata incangiurati de Romāni.

Ei asceptasera se-i vōda venindu de pe valea Timisiulu și cāndu c'lea se aretara de-odata parte dīnspre Sacele er' parte dīnspre malulu Spreaghiulu și amendōue despartiamintele oștei lui Sierbanu, cāndu fura vediuti de Secui, se impreunaseră dejā în dosulu lora, asiā încātu Bathori nici nu scia dēca trebuē se se întōrca spre cei care 'lu apucāu din spate ori se inainteze spre malulu Furciloru, de unde cele patru gari de tunuri începuseră se verse mōrte și peire în s'iturile cete-loru s'ale.

Secuii vediēndu-se impresorati se îngrozira asiā de multu, încātu fāra a mi ascultā de comūdele capitaniloru, aruncāndu armele o buara la sauetōs'a, care încātrōu o numri.

Noroculu loru, că Sierbanu n'aveā calarime, care se-i fi potuta uramri de-aprōpe, —cā tōte astea strīgūndu iute cerculu ce-lu formase impregiurulu Secuiloru, isbati a nimici o mare parte din ei, a le luā arme neamnerate, ba și cele dōne tunuri ticlōse pe care le aveā.

Bathori scapā, gratia fugariulu seu, promitiēndu cea mi crāncena resbunare Sasulu perfidu.

Acōsta victōria prē usiōra demoralisā oșteā lui Sierbanu și ostasii încarcati cu prafu bogata gasita la Secui, care la rēndulu loru se încarasesera cu multe lucruri pretiose rapite, cāndu cu ocaziunea incalcarei Terei romānesci, ostasii dīcema, sub pretextu că nu mai erā nici unu dīșmnu de biruitu, nu mai voira se cete de disciplina, ba nici chiar' de datoriu loru de a urmī dupa porūncile mai miribru loru, se roschirara și apucara fia-care la votr'a s'a.

Sierbanu se întōrse numai cu vre-o cāteva cete rarite în țiera, unde intru ace'a Radu Mihnea, ajutoratu de Turci pe care i camperase cu bani jafuiti din visteria statulu în scartulu timon alu domniei s'ale, reoccupase orasi scannulu domnescu.

Sierbanu vediēndu-se parasitu de credintiosii sei, fū silitu a pribegī mergāndu la Vien'a, er' tiēr'a o lasā pe māt'a usurpatoriulu Mihnea, care

Lânga leaganulu primului-nascutu

de bucurie că se vedîu în fine la tiēt'a s'a iertă pe fiulu seu Alexandru, cu tôte că gresise tare împotriv'a lui.

Dar' de vreme ce acēsta gresiala nu-i adusesese nici unu reu și cunoscîndu poterea dragostei, după ce 'lu vedîu asiă de mahnitu de mórtea iubitei s'ale, 'lu reprimi la curtea s'a, si-i incredintă comand'a asupr'a Lefegiiiloru.

(Va urmă.)

TEOCHAR ALEXI.

Eu 'ti iertu . . .

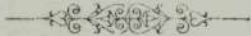
Stînsu de multu fāra viētia
Inima e-alu teu salasiu...
Spune dorula teu din urma
Si-apoi mori... lumea s'o lasi.

Spune-i dragei: „eu 'ti iertu“...
Spune-i pāna poti grai;
Că-ci de astadi ori de mîne,
Pôte nu vei mai trai.

Nu suspini, ah! inimioara,
Suffete nu mai sēnti, —
Er' tu cugetu, fi pe pace,
La nime nu mai gāndi.

Greifswald, 1887.

M. PĚRVU.

Eu si frund'ă . . .

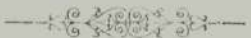
Intrebu frund'ă deslipita
De pe crengi:
— Spune mi draga sorioara
Unde mergi?

— Ce me 'ntrebi?! tristu 'mi raspunde
Si mergîndu;
Par'ca 'si lasa tier'ă dulce
Suspinaîndu...

... Intielegu... Tu nu ai voie
De-a voi —
Vēntulu tōmnei de pe crēnga
Te rapi;

Si pe-arip'a lui te duce
Unde vrea,
Cum me duce si pre mine
Sōrtea mea...

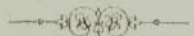
Noi o sōrte-avemu in lume:
Tu in vēntu,
Eu in plānsu se-mi trecu viēt'ă
Pre pamēntu.

Unu Epitafu.

Ascēpta-me soçiū dulce! la tine voiu veni —
Ne despărtiesce-o viētia, — o mórte ne-o unii.

G. SIMU.

Matusi'a buna.

— Una icōna din viētia. —

Prelucrare libera, după Josefina Flach, de St. C. Z. — nulu.

(Urmare.)

„E lucru cu nepotintia!“ diceau mai multi, „nici-cāndu n'au auditu cinev'a din gura-i, că ar' aveă vre-o ruda.“ „Dar' n'au dîsu nici contrariulu,“ intariău altii, „si-apoi la atari fiintie tacute, închise totulu e cu potinta. Altcum lucrulu se va deslucet indata, astadi e Miercuri, si astadi se tiēne serat'a la dōmn'a Banescu.

Inca inainte cu unu sferu de óra de cumu se obicinuiseră pāna acum, se prezentara, in frunte cu dōmn'a judecatorēsa de cercu, tōte damele orasielului la dōmn'a Banescu.

Acēst'a, liniscita că totu-de-a-un'a, li recomandă pe strain'a că pre domnișior'a Elis'a Muntenescu, nepót'a s'a remasa de uniculu ei frate, care numai de curēndu schimbase ceste trecurtore cu cele de-a pururea fiitore.

„Domni'a-t'a ai avutu si unu frate, scumpa Banescu?“ intrebă dōmn'a judecatorēsa; acēst'a o audu numai astadi pentru prim'a óra. — Se pōte dōmn'a mea,“ raspunde dōmn'a Banescu cu liniscita-i indatinata; si óre pentru ce se fi si vorbitu atāt'a despre el? aci si altcum nu-lu cunosecā nime. — Repausatulu a fostu unu omu nobilu, si unu medicu cu bunu nume; 'lu pierduseramu numai cu puține dile după mórtea fericitului meu barbatu.“

Respunsulu eră destulu de chiaru, destulu de categoricu, totusi nu multiam pe intrebătore si pe consōcie, că-ci diu cuvintele audite nu aflău nimicu nou, nimicu picantu, trebuiă se o iee pe alta cōrda. — „A buna-sōma, nepót'a domnișior'a-t'ale va petrece tēmpu mai indelungatu pre la noi!“ intrebă primarēs'a.

„Despre acēst'a nici că amu vorbitu inca cu nepót'a-mea, totulu atērna dela placerea Elisei, ... nu sciu deca i va conveni ori bā remānerea aci la noi!“ replică dōmn'a casei.

In tēmpulu acēst'a, ochii tuturor'a erau aticūtiti asupr'a Elisei, care stāndu la mēs'a laterală tornă cafēu'a cu o mână indemānateca in vasele pusē pentru amicele casei. Tōte mișcarile ei dovedeau, că o atare ocupatinne nu-i eră neobiēnuita; strain'a eră o domnișiora pauida, oscativa si lipsita de nurii junetiei, fāra de a mai posiede alta frumsetia decātu numai ochii sei cei mari si negrii. Liniscita si tacuta se pareă că nu are alta grigă, decātu a implini dorintiele óșpētiloru presentii, afara de acēst'a se pareă, că eră cupriusa eschisivu cu lucrulu ei de mână. Dar' apoi esteriorulu ei?... Negrulu ei vestmēntu de pēra eră ce e dreptu din materia fina, dar' bunulu Dōmne, de ce croitura!... Si-apoi pērulu ei brunu se lasă netedu peptenatu preste tēmplele ei. Fia-care din celea presente 'si facū cu usioratate judecat'a asupr'a sermanei straine. Tōte se duseră multu mai timpuriu că de obiceiū a-casa. Asupr'a temei, ce le jaccă mai aprōpe la anima

și asiă nu puteau discuta în cas'a domnei Banescu. De-abia trecuse societatea prin mic'a grajdinția și de-abia închisese servitorea, care cu lumina în mână le petrecuse, portiti'a, și ele statură toate ca pi-ronite într'unu locu — Cea dintăiu fusese judecatoroș'a de ceru, care le puse întrebare: „uó, dómneloru, ce dicit'i la asiă cev'a?" Fie-care înțelese prea bine acésta întrebare.

„Lucru ne mai auditu!" „Unu lucru îngreiosatoriu!" — „Cine pôte presupune asiă cev'a despre perceptoroș'a?" „Ore copilele nóstre nu-i fusese destulu de bune, de si-aduse o atare straina?" „Ap'a lina e profunda, si-apoi eu nu-i potu crede isto, ca despre fratele ei medicu!" strigău caotice de tóte părțile.

„Intr'adeveru, dómneloru," observă primares'a, „eu compățimescu din inima pe serman'a dómnia Banescu; nepóta ei nu-i alt'a decâtu fet'a cea boatrăna, fet'a padurei, cu care sparia omulu pre micuti'i copilas'i, — saculu si-a gasitu peteculu, d.-n'a Banescu si-a gasitu o consórta inveselitoare!"

Numirea acésta fu adoptata: „asiă e; fet'a padurei," repetă cu tótele, și dupa acésta isprava se despartira.

Intr'ace'a Elis'a ajută matusiei s'ale la desternerea mesei și la asediarea și punerea în ordine a celor'a lalte acarate.

„Asculta copila," disé dómnia Banescu, „in data ce te vei fi resulfatu de strapatiele caletoriei, vomu aveá se cercetamu amendóne pe toti cunoscutii mei. Acesti ómeni buni se pórtă cu o nespusa atentione catre mine."

„Fia, precum doresci, bun'a mea matusia," response Elis'a — Asiă se și întemplă Elis'a dimpreună cu matusia-s'a cercetă în dílele mai deapópe pe tóte amicele bune ale dómnei Banescu. Dómneca urmatóre se duse cu matusia-s'a la sant'a biserica, și inca pána a nu apuse sórele în ac'a dómneca, totu orasielulu intaria dic'al'a primaresei: „fét'a boatrăna, fet'a padurei!"

„Acésta nimicu nu ni va strică," chicoteáu fetele mai tinere; multe dintre mamó inse eugetáu în senó; „bare-mi de ar' fi ramasu Elis'a în cutibulu ei de mai 'nainte!"

Serman'a Elis'a! ea în modest'a-i nevinoatie nici eugetá, că preste câte interese meschine trase dunga prin venirea s'a.

Ea nici nu bagá de séma, că cu cáta rea voianta privescu la ea din tóte părțile. În línise și cu totulu retrasa 'si petrecéá dílele în cas'a matusiei s'ale, încetulu cu încetulu se dedase ómenii cu aparitionea ei, și numirea de „fet'a padurii" o mulcomira la numirea de „domnióș'a cea boatrăna." Acésta din urma numire i au ramasu pentru totu de-a-nun'a. — Cu tēmpulu inse se convinsera multi despre ace'a, că ciorapii gatiti de Elis'a scuteá de frigu petiorasiel'e góle ale multoru pruncuti din familiele mai serace, și cumcá cu filerii ei au ajutati și alinatu pre multi lipsiti; ea îns'asi remase și dupa trecerea tēmpului de gele totu ce'a ce a fostu și mai 'nainte; în îmbracaminte simpla, în portare modesta. Unii admiráu portarea Elisoi,

altii inse eráu de părerea: cumcá îndurarea creștina este în sine luându-se o mare vótute, dar' pre lângă tóte acestea, omulu ar' mai trobu se eugete și la sine însusi; toti se simțiau 'nse nedatorati a i dá tributulu de cea mai sincera stima și apretuire. — Dómnia Banescu iubia din dí ne dí cu mai multa caldura pe nepóta-s'a, și dupa ce Elis'a o ingrigise, în o bóla grea și îndelungata, cu o gíngasia și iubire multu mai mare cá a unei fete proprii, matus'a repausá în braćiele acestei din urma; vorbele-i din urma, de-abia îngánate în agoni'a mortiei, esprimáu binecuvântarea de mana-matusia, și oftarea de fericire și ósperare pentru iubi'a s'a nepóta...

Elis'a erá neconsolata, ea gela pe matusia s'a cu o dorere într'adeveru sémțita, — acésta a ei dorere nu se aliná nici atunci, cându din partea legi'i fu încunoscintata: cumcá repausat'a, prin unu testamentu legiuitu, au lasatu-o pre ea de mic'a ereditóre a întregi s'ale averi. Inviscitat, retrasa cá si pána ac' 'si petrecu Elis'a viet'i'a s'a, versându daruri binecuvântate de Dómniulu în giurulul sen. De odata inse cutrier' întregu orasielulu vesteá, cumcá „fet'a padurei" și „boatrăna domnióș'a" de odinioara, ór' acum: „bogat'a domnióș'a Elis'a Muntelescu," primu dóne propuneri de casatoria, și cumcá le respunse pe ambele!...

Veduvulu medicu cereuale, care o cunosceá de cându ámblá de curá pe dómnia Banescu, și erá convinsu despre portarea ei cea fára de sgomotu dar' binefacátore, i ceru mánu'a. Atara de acésta unu capitánu în pensiune, care 'si tocuse dejá tóta averea, și erá plinu de datorii, inca doria: cá se se capatuiesca cu averea boatrănei domnióș'e... A dí corfa capitánului destrabatatu erá unu lucru fórtu usioru, a nu primu inse mánu'a medicului cereuale, a acestui omu distinsu, onestu și pretiuitu de tóta lumea, erá unu lucru multu mai seriosu, — și tóta lumea diceá: cá a respunse pe acestu barbatu demau erá unu ce de totulu nesocotitu... acésta o sémția cu adēnca superato și mediculu!... Tóte eráu inse inzadatu Elis'a, „boatrăna domnióș'a," nu voiá a se maritá la nici unu casu!... Dela o atare fiintia, care e în stare a face și asiă cev'a, ce pecate mói pot'i acceptá, — ea e în stare și de atari lucruri, cari se nu minuneze pe toti!... Și Elis'a rectificá preste pućinu acésta presupunere. În un'a din díle dispartuse din orasielu.

Acésta erá o nóta gácitura pentru orasienu!

Fet'a de casa marturisíá multiloru întrebatori: cumcá domnióș'a și stapán'a ei se departase în capitala pentru de-a lna parte la o înmormēntare trista. Pućinu dupa acésta se rēntórise, aducându cu sine pe o dómnia îmbracata în vest-minte de gele. Se siopțiá ici și colea, cá ace'a dómnia erá sor'a ei, care 'si pierduse pe sociulu seu iubitulu. — Singuru numai mediculu veduse pe straina. Elu diceá cumcá: straina ar' fi o femeia jóna, de o frumsetia uimitóre, dar' fórtu bolnava, și cumcá remánerea ei în vietia e fórtu proble-matica. — elu nu eugeta cá va mai poté trai decâtu

câtev'a septemâni. — Mediculu marturisî mai încolo „cumcâ iubirea, ce o aréta domnisiór'a beত্রানা cãtra sor'a-s'a suferitóre nu are margini, cã-ci acést'a din urma e bolnava, patimesce nu numai trupesce, ci si ace'a ce e multu mai periculosu, chiar' si sufletesce!...

Puçinu tẽmpu dupa acést'a, in cas'a tainiculiniscita, se nascuse o mãndra copilãtia, si, in cãtev'a dñe dupa acést'a, maic'a care o-au nascutu, scapã de suferintiele acestei vietì netrebñice, cu ace'a firma incredintiaro inse, cumcã: nou nascut'a nu va remãné pre utiliele ómeniloru, ci va aflã grig'ã unei mame iubitóre, in braçiele scumpei s'ale sorori Elis'a.

Serman'a Elisa! ea erã avisata a se ocupã cu nepóta-s'a si fica-s'a adoptiva, a se ingrigi de seraci, si a chivernist cu multa luare-aminte averea primita dela matusia-s'a.

Micuti'a copilãtia, care, la dorirea expresa a mumei s'ale moribunde, — trebuia se pórte numele de Elisa — a matusiei s'ale, cresceã si prosperã sub scutul matusiei s'ale, si acést'a din urma se ingrigiã tare de educatiunea sufletesca a nepótei, respective a ficei s'ale adoptive.

Crescerea copilãtiei o povatiuã cu consẽmientẽntulu matusiei, celu de ãntãiu invetiatoriu dela scól'a reala a orasiului, unu pedagogu distinsu, unu omu de o cultura frumósã si científica-pedagogica, — elu adese-ori erã cuprinsu de o mare mirare vediẽdu bogatele tesauri de sciintia, cari jaceãu cã si ascunsi in capulu „domnisiórei beত্রানা,“ a acestei fiintie la parere asié de modesta si fãra cea mai mica pretensiune. Prelãnga tóta nespus'a ei iubire ce o aveã cãtra orfan'a s'a nepóta, matusie'a acesteia se pricepeã de minune a aretã la tẽmpulu convenitu si o óresi-care rigóre binefacatóre; ea nu voiã cã mic'a Elisa se creasca numai cã si o flóre gingasia, pre care cea mai mica suflare a unui ventu rece se o póta lipsi de frumsetia si parfumulu... cã-ci matusie'a sciã din propri'a-i esperintia, cumcã cãtu de pustiitoriu influintieã si lucra tẽmpulu asup'rã bietulu omu. Ea aveã ferbintea dorintia a otiei, a intari pe micut'iã copila in contr'a tuturoru viforiloru vietiei prin ace'a: cã-i plantã in anim'a-i juna pietatea si increderea in Domnedieu, o dedã a se domina pre sine, o invetiã la abnegare de sine, aretãndu-se pre sine cã unu viu exemplu, ce'a ce infuriã asup'rã micutiei multu mai salutaru decãtu tôte invetiaturile seci!

Cu multu mai 'nainte de-a fi crescuta Elis'a, fusese uitatu cu totulu numele de „domnisiór'a beত্রানা,“ care nume i-se daduse cãndu-v'a prin nesocotintia domnisiórei Muntenescu, si o stima impreunata cu admirare i erã asigurata din partea tuturoru locuitoriloru opidulu. Incetulu cu incetulu se mai dedase si ea cu viet'iã sociala; ea voiã cã si neçót'a s'a se guste bucuriele junetiei.

Cãndu inse, ce'a ce adese-ori se intẽmplã, o sfatuiãu unii séu altii, cã se-si trimitia pre nepóta-s'a in carev'a institutu de crescere, séu cã

se se stramute cu ea la unu orasiu mai mare, celu puçinu pre unu tẽmpu numai, atari sfatuiiri cu deseversire le respingeã cu tóta energi'a.

Si pre cãndu matusi'a raspundeã cu dragu la tôte intrebarile puse de cãtra nepóta-s'a Elis'a, mai erã o singura tema, ce o atugeã micut'iã adese-ori, la care inse matusia-s'a nu raspundeã nici-cãndu asiã precum ar' fi doritu mic'a copilãtia.

Elis'a erã orfana, si prelãnga tóta iubirea matusiei, inim'a ei cea juna se trageã cu unu doru neexplicabilu cãtra parintii ei, cãtra tat'a pre care nici-cãndu nu l'a vediutu copilãtia, si cãtra frumósã maica, pre care o-a pierdu asiã de timpuriu, si pe care o cunosceã numai din portretulu ei.

Ea sciã cumcã tatalu ei murise in urm'a unei gróznice nenorociri si cumcã spaim'a si superarea ruinase sanatatea maicei s'ale si o duse la unu sfẽrsitu inainte de tẽmpu.

Deca cercã mai departe despre tôte acestea nu primiã decãtu respunsuri siovaitóre dela matusia-s'a.

Odata i disé acést'a: „tu esci inca asiã de tẽnera Eliso, pentru ce se-mi causezi mie si tãe o dorere nefolositóre prin descrierea trecutulu? Se lasamu tôte in pace: eu 'ti promitu cã 'ti voi face cunoscuta viet'iã parintiloru tei, indata ce mi se va paré tẽmpulu potrivit.“

Elis'a ajunsese etatea de 19 ani, — atunci cunoscuta matusi'a si nepót'a in cas'a unei familii amice pe unu barbatu june, care facuse cea mai placuta impresiune atãtu asup'rã damei mai beত্রানা, cãtu si asup'rã junei copile. — „Joniti'a si Elis'a“ au avutu aprópe un'a si ace'asi sórte: Joniti'a inca 'si perdu-se de timpuriu pre parintii sei si au crescutu intre straini.

Dobẽndindu-si crescerea teoretica si practica de economu destru de cãmpu, s'a re'ntorsu in patri'a s'a spre a-si luã subgrigã bunurile credite dela parinti, care bunuri se aflãu in departare de abiã cãtev'a miluri de opidu.

Nici-cãndu in viet'iã s'a nu aflase nici cunoscuta Nitiu, precum cugetã elu, asemenea femeii dragalasié, precum erãu matusi'a si nepotie'a ei. Cu o modestia rara aprópe baimucitu se rogã, cã se i-se permita a poté sciriã a dóu'a dñe despre cum-aflarea damei celei beত্রানা. Visitei dintãiu i-au urmatu in tẽmpu acomodatulu multe alte visite.

In casnici'a d.-siórei Elis'a priviã junele unu idealu alu visuriloru s'ale; dar' precãtu de multu pretiuã pe matusi'a, cu atãtu mai cu mare intimitate iubiã pre nepót'a. Sãngurulu doru alu vietiei s'ale erã, de a poté dobẽndi pre Elis'a de soçia.

Preste puçinu poteã sperã, cumcã Elis'a i gãci dorintia s'a fierbinte, si cumcã nu e straina de cãtra elu.

(Va urmã.)

CRESCEREA COPILORU IN FAMILIE

DUPA CERINTHELE SCOLEI.

— *Consilii practice pentru parinti.*

(Urmasare.)

Spre a suporta copilulu mai cu inlesuire influintele din afara si a-i fi nestricatose, altu mijlocu nu-i potema spune - scatu a-lu, deda cu ele. Trebuie adeca a-lu dudu se rabde pana la ore-care gradu frigidu sau caldur'a mai mare, fo-mea, setea, strapatiudu, dorerea si altele, inse mai dudu odata: numai pana la acelu gradu, pana la care acesta rabdare si suferire nu ar' coplesii potentele sale trupesci si a-i cãsiunã vre-o scaderu. Cu câtu dedam pe copilu mai multu cu natur'a si influintele ei, cu atâtu 'lu intarim si-lu otelim mai multu trupesc, si cu câtu ne ferim si ne departam mai tare de natura, cu atâtu mai multu suferim influintele ei.

Dedarea copilulu cu influintele naturii trebuie inse se se face totu-de-a-un'a in margintele naturii omenesii. Cu câtu copilulu este mai bine dezvoltat si mai inaintat in etate, cu atâtu mai usioru pote suporta greutatile si influintele din afara.

In urma mai dudu si ace'a, ca intarirea sau otelirea corpulu copilulu se nu se fa nici odata ca scopu, ci totu-de-a-un'a numai ca mijlocu, ca-ci luandu-o ca scopu, usioru se pote intempra se tre-cem de margintele naturii omenesii, se cerem dela trupu ace'a ce este preste potintia lui de a suporta si ast'felu in locu se-i facem bine si se-lu intarim, se-lu slabim si se-i aducem stricaturile si reu.

7. *Ingrigirea propriei.* Copilulu trebuie dedatu cu timpulu ca pentru crescerea si ingrigirea trupulu sau se luere si elu insusi. Spre scopulu acest'a parintii le spune si le arata copiloru prin cuvintu si prin faptu spre a-si ingrigi si apera corpulu de influentie stricatosu din afara. Ingrigiescu a-si emosece si ei trupulu loru mai bine cu trebuintiele lui. Si invetia a sei ce este primeiosu sanatatiei si prosperarii loru. Cu ori-ce privilegiu binevenitu la aceta câtu de usioru 'si pote primejdit omulu sanatarea prin neascaltare, prin necompetare si prin nebagarea in seama a trebuintieloru adeverate ale trupulu, si câtu de usioru 'si pote empera omulu multe bole cu vointa s'a si cu banii sei.

Povestirea unoru ast'felu de intemprari din partea parintiloru le ajuta forte multu si suntu de mare folosu pentru copii.

Pentru-ca sfaturile si povatuirile parintiloru despre aceste lucruri, se aiba urmasi si mai bune asup'a filioru, este bine a le impreuna cu invetiara de D.-dieu, a le spune adeca, ca victi'a noastra este unu daru d.-diescu, si ca fiindu ast'felu avemu cea mai sfanta datorintia a-o pazi si pastra totu-de-a-un'a asiã dupa-cum ni-a datu-o elu.

8. *In casu de bole.* Deca pe langa tota ingrigirea din partea parintiloru, totusi prin o intemprare sau alt'a s'a bolnavitu cumva unu copilu, atunci lucrulu celu mai de competenã nu e acela de a alerga numai decatu la babe si la

descãntece, dupa cum au obiceiul a face multi parinti, ci acela de a baga bine de seama ce semne areta copilulu in bole, a cerceta de aproape din ce i-a venitu si atãndu a-lu pazi ca nu cumva reudu se se estinda mai departe, a lu pune int'o positime, ca trupulu se-si pota pe incetulu capeta starea de mai inainte; de ore ce adu e emoscutu, ca cele mai multe bole s'au videratu si se videra numai prin ingrigirea cum se cade a bolnavulu, fara a alerga numai decatu dupa leacuri. Deca pe langa tota ingrigirea parintiloru bole totu inainteza in locu de-a da iaderatu, o bine a cere cu incredere sfatulu si ajutorulu doctorulu, care pentru treb'a ace'a fiindu facutu, va prescrie numai decatu parintiloru, ca ce au se face mai departe cu copilulu loru bolnavu.

Nu se pote tagadati nici ace'a, ca cu leacuri de casa in multe casuri s'au videratu copii ca si omeni mari de multe bole, de-act na urmeza inse, ca tote bolele s'au pote lecu numai cu acestea fara a chema doctorulu. Chemandu se doctorulu, parintii au a-i spune tote din fitu in peru, fara a ascunde nimicu, cum s'a bolnavitu si din ce gãndescu ei a se fi bolnavitu, ca asiã doctorulu mai usioru se pota emosece bole si se incepa a-o lecu — Pe urma, ace'a ce le-au ordonat doctorulu parintiloru a face, trebuie urmatu intocmai fara nici o schimbare, ca-ci netacãndu ast'felu inzadaru va fi chematu si doctorulu. Doctorii dudu, ca paz'a buna a bolnavulu si urmaru neschimbata a sfaturiloru loru, ajuta cu multu mai multu, decatu doctori'a ce li-o dau ei bolnaviloru. Totu in legatura cu acestea mai facu pe parinti bagatori de seama si la ace'a impregiurare, ca multi copii suntu petulanti si se facu bolnavi, fara a fi in adeveru, numai ca se cãseige unu lucru sau altulu dela parinti, pe care secu, ca altmintre nu-lu potu capeta. In casulu acest'a, parintii cu minte, au a pune pe prefacutulu bolnavu in patu si a-lu tiene in paza sub cuvintu, ca asiã trebuie se stea cei bolnavi. Fiindu acest'a numai chinu pentru copilulu sanatosu, curãndu va spune parintiloru, cumcã nu-i mai este nimicu, ca i-a trecut de totu. In chipulu acest'a parintii desbara forte lesne pe acei copii de acestu invetiu reu. Atãtu au tienu neaperatu de lipsa a ve aminti, inbitiloru parinti, despre crescerea si ingrigirea trupulu copilulu si acum vomu vorbi mai departe, despre:

II. *Crescerea si luminarea mintii.*

Omulu nu are numai carne, sânge si oase, ci are in sine si cev'a intielegatoriu, cev'a care pe-trunde si pricepe nu numai lucrurile si intemprările din afara, ci-si formãza si eugetari, sau judeca despre ele, seie deosebit binele de reu; scurtu omulu nu are numai trupu, ci si suletu.

Deca pentru crescerea si dezvoltarea trupulu copilulu, s'a cerutu multa ingrigire din partea parintiloru, cu atâtu mai multa ingrigire si paza se va cere pentru crescerea si dezvoltarea sulletulu, care este partea cea mai nobila si mai in-sennata din omu. Sulletulu este chipulu si ase-

menarea lui D.-dieu, si a-lu desvóltá insemnéza a-lu face asemenea acestui chipu. A se face inse omulu asemenea acestui chipu, are lipsa de crescere buna. Si unu omu fára crescere, fáca nu este omu, ci mai multu o fíntia pusa le inceputulu cáii de a se face omu.

O parte insemnata a sufletului este mintea. Se vedemu cum se desvóltá si cum trebuie desvóltata ea.

Alaturarea cu desvóltarea trupului copilului, incepe a se desvóltá in elu si vietí'a sufletésca. Lucrurile, cu care vine in atingere, facu impresiuni asupr'a lui, si inca din anulu celu dintáiu incepe a prinde cu manutiile totu ce vede cu ochii. Cev'a mai târdu incepe a vorbi câte o vorba si a-si aretá unele dorintie si trebuntie ale s'ale. Timpulu acest'a de desvóltare sufletésca tiéne cámpána printr'alu 5-lea anu alu vârstei s'ale si este celu mai insemnatu din tóta vietí'a omului. In acestu timpulu copilulu, 'si câsciga unu numeru insemnatu de cunoscentie din vietí'a. In etatea acést'a, copilulu e tare primitiviu de ori-ce lucruri, fie bune, fie rele, cari si lasa urme adénci in sufletulu lui. De acé'a, parintii in timpulu acest'a suntu dátari a dá copilului tóte deslusírile de lipsa, câte le cere elu asupr'a lucrurilor, cu care vine in atingere. Adeca, i-se spune numele acelor lucruri, precum si scopulu pentru care suntu fácute. 'Lu dedá a cercetá cu bagare de séma tóte lucrurile din pregiurulu seu intr'unu rëndu firescu, si cu chipulu acest'a, copilulu capeta cunoscentie curate despre lucruri, — cunoscentie, cari i-suntu de mare lipsa mai târdu. Acum copilulu a intratu intr'unu stadiu nou alu vârstei, care tiéne cámpána pe la alu 9-lea anu.

In timpulu acest'a cade o întâmplare insemnata in vietí'a copilului, adeca acé'a de a merge la scóla. Timpulu de a merge la scóla, pentru unii copii este placutu, pentru altii neplacutu. Cá este neplacutu pentru unii acést'a, vine de-acolo, cá cei mai multi parinti nefiindu destulu de harnici a tiéne o rënduélá cum se cade între copii in casa, si nepricepéndu cum trebuie a se face crescerea copiiloru in familie, se ocupa si-i sparie cu datulu la scóla, cu datulu pe máu'a invetiatoriului, cá se-lu bata. Cu chipulu acest'a, copii audiéndu aprópe la ori-ce fápta, sevêrsita de ei, dar' neplacutu parintiloru, ast'feliu de vorbe infricosiátore 'si inchipuescu, cá cine sete ce locu uritu este scóla, si invetiatoriulu cine sete ce ómu reu si tiranu la inima. De acé'a n'au a se mirá de locu ast'feliu de parinti, de ce nu tragu copii loru la scóla, precum nici de acé'a, cá copii nu potu inaintá mai repede la invetiatura, de óre-ce bietulu invetiatoriu i-i trece o gróza de vreme cu acei copii, pána-ce i póte incredintiá, cá nici scóla si nici elu nu este nici-decum asiá dupa-cum le spuneáu parintii loru, si ast'feliu numai dupa multa trada, dupa multa osteneála si staruintia póte se încépa a face celu dintáiu pasu la invetiatura.

(Va urmá.) Joannu Dariu.

Cronica. — Desvelirea statuei lui Mironu Costinu s'a indeplinitu la Jasi in 30 l. tr. cu pómpa deosebita. Éta pe scurtu ceremonialulu desvelirei acestei statue a marelui poetu si istoricu romanu.

La órele 2, scólele, societatile si delegatiunile au percursu stradele principale ale Jasiloru. In momentul desvelirei statuei, muzicele si corurile scóleloru intonara câte unu inanu.

Dlu V. Creche, cáru'a se datoresce initiativ'a redicarei si care cu asta ocaziune a datu dovada de o staruintia si o neoboséla laudabila, a cetitu raportulu seu asupr'a lucrurilor statuei.

Dlu M. Cogalniceanu a pronuntiatu unu discursu, prin care a pusu in lumina meritele marei figuri ce se numesce Mironu Costinu.

Acestui discursu a respusut dlu V. Pogoru, primariulu orasiului Jasi.

Din partea Academiei a vorbitu dlu N. Ionescu, care a depusu o coróna.

Guvernulu érá reprezentatu prin dlu Th. Rosetti, prim-ministru.

Palatulu érá reprezentatu de dlu adjutantu regal, colonelu Robescu, care a depusu de asemenea o coróna din partea Maiestatiloru Loru.

O dedicatiune a Reginei Carmen Sylva. Pe cându Regina României petreceá pe insula Sylt a aretatu fórté multu interesu pentru cimiteriulu necunoscutiloru, pe care marea i-i arunca la malu. Pentru acestu cimiteru alu nenorocitorulu caduti jertfa marei a dedicatu nobil'a regina o pétra comemorativa. Acestu monumentu alu caritatiei augustei domne, o pétra mare, necioplita, de gravitu, s'a desvelitu la 2 Septembrie n. a. e. La acésta serbare a asistatu unu publicu numerosu, compus din óspetii báii de mare Westerland, érá directóru báii a tiénutu o cuvêntare, in care a multumitu augustei regine pentru nobil'a ei dedicatiune si a spusu cum Carmen Sylva pe timpulu petrecerei s'ale in Westerland diluicu cercetá cimiteriulu necunoscutiloru si puneá flori din cele mai alese pe morminte. Dedicatiunea reginei suava ast'feliu: *Gândindu-se la vedurle si orfanle din departare a dedicatu acésta pétra Carmen Sylva, Westerland 17 Augustu 1888.* Acésta dedicatiune, imprema cu o poesie ocazionali de Rudolf Kogel, s'a asiediatu intr'o capsula de arama si a fostu zidita in fundamentulu petrei comemorative. — In diu'a desvelirei a sositu din castelulu Polesiu dela regin'a Elisavet'a o telegrama de salutare adresata directorului báiloru.

O aventura a Majestatii Sale Imperatoriului-Rege alu Austro-Ungariei. Monarchulu nostru se preumblá mai in véra prin valea Jaiuzen lângá Ischl. Unu tieranu se apropiá de elu si se pusé la vorba: — „Suntu multi ómeni in Ischl, dar' mie nici unulu nu-mi póte ajutá; am o rugaminte la

curte, dacă nu-mi vine rândul să mă vedu și eu înaintea imperatului. De-ar' trăi fericitul arhiduce Francisc Carol, tatălui imperatului, elu mă cunoștea și acum'a ar' pune o vorbă pentru mine." Imperatul i-i dîsă zîmbindu: „Ei, povestesc-mă și mie, ce regănitte ai, poți ca 'ți potu da eu vre-unt svătu, macaru că nu suntu asiă pretenu cu d-tă și Francisc Carol." Tieranulu i povesti totu ce avea de povestitu. — După cîtav'a vreme se apropă o grupă de ômeni, cari salutara plîni de respectu. Tieranulu grat atunci: „Trebuie se fîi d-tă o mu mare, de te onoreza ômenii acest'ă atăt de multu." — După 2^{1/2} ore tieranulu ajunse ac-casa. Aici află, că unu servitoriu de curte fusese la elu să-i spuina, că imperatul i-a implinitu dorințele.

Contra colerei asiatico dl. Dr. Gamaleia — românul din Basarabi'a — a inventatu o metoda de ôltuire, analog'ă ôltuirii Drului Pasteur contra mușcarei de căni tarbati.

Estirpatione de canceru în gâtteleju. La clinic'ă lui Billoth din Vien'a s'a efectuatu o estirpatione de gâtteleju comerciantului din Cernauti, Moritz Awder. Aresta operatione, dîc o corespondenta yemosa, a fostu insocita de unu bunu succesu. Amster, care numai după o lungă si-voare s'a decisu în 13 I. Br. să fie operatu, și amina după ce profesorulu Störk i-a explicatu cu hotărare și siguranță, că în urm'a bolii înaintate trebuie se mîra aschisatu în 24 de ôre, a fostu operatu, și după o tratură de 23 de zile a fostu dimisu din clinica. Lui Amster i-a pusu profesorulu Billoth unu gâtteleju artificialu și dejă de mai multe zile este în stare să se lipsosca de camă (tiéva). Elu mînaica dejă bucate compacte, vócea s'a fîi este încă fără tonu, înse totasi de totu întieligibila, și de siguru în curêndu v'ă avé încât'ă tonudu. S'a vindecatu de totu și are se mîrga numai de 2-3 ori pe septemăna la clinica pentru a i-se legă ran'a. Succesulu lui Billoth e cu atăt mai însemnatu, cu cîtu bol'a lui Amster (racu în gâtteleju) consuna aprópe completu cu a imperatului mortu, și anume ambii în ac'asi cetate.

Ardealulu se va împreună cu Bucovin'a prin un'a linia de cale ferata ce se planuesce a se construi în tempulu celu mai de aprópe. Nón'a linia de cale ferata va porni dela statiunea Botleanu a calei ferate somesiane și, trecîndu prin valea Hvei, Dornei, Putnei și Moldovei, se va întinde pîna la statiunea Cîmpu-lungu a calei ferate bucovinene.

Carmen Sylva între copii. „Illustrirte Zeitung," revista ilustrata din Lipsca, reprezintă pe *Carmen Sylva*, regin'a României, la malulu mării în insul'a Syll. Regin'a stă pe o stîncă, cu o carte în mîna, é' giuru impregiurulu Majestatii S'ale o multime de copii se imbulzescu spre a ascultá cuvînteles ei.

Detori'a publica a Austro-Ungariei se urca la 1,247,462,000 floreni. După acést'ă se platesce cameta pe anu 153 milióne floreni, din care 31 milióne cadu în sarcin'a Ungariei.

Unu baiatu fenomenatu. — La Magatova, lângă Saragosa, în Spania, se afla unu baiatu care pînu în cea mai mare umite pe cet'ă în vedu. Elu nu are încă 9 ani și pare unu omu de 20 de ani celu pușina. Are o înaltime de 1 metru 437 milimetri și cantăresce 64 de kilograme. Forță lui e în raportu cu dezvoltarea lésica. I-se pînu în spate o greutate de 113 kilo și aherga cu ea, la pasu giunasticu, ca și cum n'ar' ave nimicu. La fie-care 6 luni se observa o crescere întreită de mare că la alt' copii. Se prevede că la vrésta de 26 ani are se fîi uriasulu pamêntulu.

Bibliografia. — **Icon'a sufletului,** carte de rogationi și cîntari bisericesci, publicata și editata cu permisione Maritului Ordinariatu diocesanu gr. cat. de Gherla, prin Vasiliu Patcasiu, preotu gr. cat. în Hatoanu. Editiunea II corésă și amplificata. Gherla, Impriaria „Aurora" p. A. Todoranu 1888. — Sub titulu acést'a a esitu de sub tipariu edit'ă a 2-a a cîrtii de rogationi „Icon'a sufletului," care cuprinde o colectia fórté frumoșă de rogationi la diverse ocasiun, precum: Rogationi de deminelia, la mîncatu, la s. liturgia, pentru ropesat, la însoratu, de sera, învefîtari și rogationi privitore la s. martirișire și s. cunîncatura; Canonu de mîngatere cîtra S. Nascatoru de Domnedieu; Rogationi de folosu pentru deosebute trebuințe; Cîntari la înmormîntare; Catavasiel'ă dela Bnavestire, Nascerea Domnulu, Iaviera, Din'a Crucii, Înaltirea. Îndreptari la pînerea catavasieloru presté anu; Cîtra D. I. Christosu (versu pentru septem'din'a patimeloru); Tropare și condace etc. Cartea cuprinde 227 pag., e tiparita pe hîrtia fină și are formatu esteticu. Ce privesce valórea cîrtii, ajunge se spunem, că dl. Patcasiu a trebuitu se scota a 2-a editiune, é' editiunea acést'a a 2-a este mai amplificata, mai îngrîita în tóte privințele și mai are intercalate în textu și 10 ilustratiuni alese. Cartea se póte procurá directu dela autoriulu: Vasiliu Patcasiu, preotu în Hatoanu (Er-Hatvan; p. u. Tasnád-Szántó—Szilágyimegye). Pretiulu unui esemplariu legatu în pânza 50 cr., în legatura de pânza fină presté totu și cu gravuri aurite 75 cr.; în legatura eleganta de lexu: 1 fl. 25 cr., 2 fl., 3 fl. 20 cr. Portulu postalu remîne în sarcin'a prenuerantelui. Dela 10 esemplare, unulu se dá rabatu.

Cuvertari bisericesci și funebri de Josifu Joanu Ardeleanu, parochu gr. or. rom. — Tomulu II. Aradu 1888. Editor'a autoriulu. Tipografi'a diocesană. Pretiulu 1 fl. — Opulu acést'a, care a aparutu în dílele acéstea, constă din 145 pagine în formatu mare 8°. În partea prima se afla 11 cuvîntari întocmite pentru diverse ocasiun, anume: la Nascerea Domnulu, la chramulu bisericiei, la unu scopu de caritate, sîntire de clopote, Intémpinarea Domnulu, Dominec'a Tomci, Dominec'a a VI după Rosalii, la unu martiru. Dominec'a VIII după Rosalii, sîntire de cruce și Înaltirea sf. cruci. — În partea a dón'a cuprinde 11 cuvîntari funebri: La unu preotu

têneru bine meritatu, la unu crestinu fruntasiu, la unu sinucisu, la o fetiôra, la unu crestinu piosu, la o preotésa tēnera, la unu vechiu si bravu invetiatoriu, la morti de diverse stari, la mórtea grabnica a unui preotu tēneru, la unu casu de mórte prin inecare si la unu functionariu. — Recomendamu deosebitei atentiuni a clerului romanu acestu nou volumu de predici a zelosului nostru colaboratoru.

Povesti ardelenesci culesse din gur'a poporului de **Joanu Popu Reteganulu**. — Acest'a este numele unei frumoase colectiuni de povesti populare adunate de zelosulu invetiatoriu din Rodu'a-veche, ale cărui publicatiuni pe terenulu acest'a suntu bine cunoscute onor. publicu cetitoriu. Colectiunea amintita a esitu in 5 parti. Fie-care parte à 80 pag., formatu 8°. Pretiulu fie-carei parti 25 cr. (Se vinde fie-care parte si separat.) Colectiunea acest'a are urmatoriu cuprinsu: **Partea I.** contiēne: Prefaçi'a. Trifonu habauculu. Aflatulu. Dreptatea si strîmbatatea. Fêtu frumosu zalogitu. Cerbulu. Tórceti fete, c'-a muritu bab'a Clóntia. Ganulu Tiganelu. — **Partea II.** Craiés'a Zineloru. Cei doi copii cu pèrulu de auru. Vizoru, Craiulu sierpiloru. Tamâ'a dracului. Doitorulu Toderasiu. — **Partea III.** Omulu de omenie nu pieru. Din fêta—fetiorn. Lupulu cu capu de feru. Crâncu, vênatoriulu codriloru. Fiu-tiulu oii. Aripa-frumósá. Cei trei prietini. — **Partea IV.** Mam'a cea rea. Ioanesiu mesariulu. Stanu Bolovanu. Noroculu si mintea. Istétia si pace. Meru si Pèru. Serac'a mama. Azim'a mergátore. — **Partea V.** Povestea lui Pahonu. Nu minti. Piperasiu Petru si Florea mfloritu. Zin'a apeleru. Voiniculu Parsionu. Urma galbena si Piparusiu Petru. Parintele Arvinte. Partea prima este precedata de o prefaçia de dlu profesor **Alexiu Viciu** si de portretulu d-lui **J. Popu-Reteganulu**. — Éta cum se exprima fratii **Grimm** despre insemnatatea povestilor populare: „Povestile, parte prin popularitatea lor, parte prin fiint'a lor interna, suntu destinate a cuprinde credint'a curata a unui conceptu naivu despre lume; ele nutrescu immediatu, cá laptele, blându si placutu, séu cá miera dulce si satiosu, fără se ingreuiuze.” — Din parte-ne recomandam cetitoriloru nostrii se-si procure acésta nóua si interesanta colectiune de povesti populare, — care se afla de vëndiare si la noi.

Noulu Calendariu de Casa pe anulu 1889 a aparutu la Brasiovu in Tipografi'a **Alexi** — cu urmatorulu cuprinsu: Generalulu **Traianu Dod'a** (portretu zincograficu). \ Partea calendaristica cu calendariulu iulianu, gregorianu, evreicu si mohamedanu, aretându tóte cele trebumeiósse si avēndu printre foile luniloru, câte o fóie alba pentru a se poté face insemnarile necesare. Partea beletristica cuprinde: Minunate suntu càile t'ale, no-

vela de **Teochar Alexi**. Patru ilustratiuni cu explicari. Mercuriulu séu argintulu vtu, de **Ionu Dim'a Petraşcu**. 100,000 de franci zestre, de **Ernest Legouvé**. Solvirea unui contu de hotelu. **Regele** si calâlu. Generalulu **Traianu Dod'a**, notitia biografica. Pacalitiu pacaliti, poveste de **Gr. Sim'a** a lui **Ionu**. **Fost'-a...** poesia de **Stanu**. Glume. Calendariulu alfabeticu. Timbre, pošta, telegrafu, tērguri, Anuntiuri. — Se poté procurá si dela noi esemplariulu speditu franco cu 35 cr.

Legea comunala, tradusa si esplicata. Pretiulu cu porto-francatu 45 cr.

Legea din 1886 Art. 29. Despre rēdactarea cōloru de carte funduala séu nóua carte funduala. Pretiulu cu porto-francatu 35 cr.

Manualu din legile despre usura (camatarnicie) cuprindiēndu si textulu originalu alu legiloru art. VIII. din 1877 si art. XXV: 1883. tradusu in limb'a românesca, cu esplicari. Pretiulu cu porto-francatu 17 cr.

Tóte acestea trei opuri li-au scrisu si edatu aprigulu apertoriu a intereseloru poporului românu dlu **Pavelu Rotariu** avocatulu si redactoru in **Timisióra**.

Dlu **P. Rotariu** si cāsciga netagaduite merite prin traducerea si esplicarea legiloru, a căruru cunoscintia i-e de lipsa poporului românu, pontru de-a-se poté feri de numeróse pagubi si neplaceri; si pentru ace'a si carturarii români trebuu se-i respalésca munc'a d.-s'ale, cumperându-i publicatiunile atātu de lipsa pentru unulu fie-care.

Tóte publicatiunile acestea se potu procurá si dela noi de-a-dreptulu.

Glume. — **O telegrama negutiatorésca.** — Unu macelariu din **Pojonu** primí din **Vien'a** urmatórea telegrama: „Mâne toti porcii la gara, pe d.-t'a inca te-acceptu; eu potu veni numai mâne, de óre-ce trenulu de persóne nu duce boi. Tērgu slabu, vitele s'an urcatu in pretiu. Se te provedi. Déca 'ti trebuescu boi, gândesce-te la mine.”

Poesi'a unui tipografu.

Cându vii prin foşnetele rochii,
Ce dulce-mi esci, ce dulce ai ☺

Ai ochi cá dóne vioarele,
Cá 'n nópte cele mai dragi * * *

Oh, câtu suntu plinu atunci de Muse,
Cându sarutu a t'ale ☺

Cá tine nici o stea nu luce,
Ah, sfânta-mi esci, cá sfânt'a †

Esci ângeru, spunu cu adeverulu,
Si blondu cá aurulu ti-e ☺☺☺

Te vedu, si-mi pierdu afu vorbei t'ecu,
Atunci suntu cá unu ▲

Ah, Hymen, vino, cá-ci am cauza
Se vii, ah vino, punctu si —

Te rogu dar', dulcea mea stapâna,
Dà-mi inim'a, dà-mi mic'a-ti ☺☺☺ (Trib.)